

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Bhar.II.523/2013/8.sz.

A Debreceni Ítéltábla, mint harmadfokú bíróság Debrecenben, a 2013. december 4. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

végzést:

A jelentős kárt okozó csalás büntette és más bűncselekmény miatt I.rendű vádlott és társa ellen indított büntetőügyben a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2013. február 28. napján kihirdetett 3.Bf.624/2012/3. számú ítéletét helybenhagyja azzal, hogy a változtatással nem érintett részekben az elsőfokú bíróság ítéletét I.r. és II.r. vádlott tekintetében helybenhagyottnak tekinti.

A harmadfokú eljárásban 6000 (hatezer) Ft - I.r. vádlottat terhelő - bűnügyi költség merült fel.

II.r. vádlott lakóhelye:

Indokolás:

A Nyíregyházi Városi Bíróság a 2012. április 12. napján kihirdetett 26.B.2031/2009/79. számú ítéletével I.r. vádlottat csalás büntette (Btk. 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont) és magánokirat-hamisítás vétsége (Btk. 276. §) miatt 1 év börtönre és 1 év közügyektől eltiltásra; II.r. vádlottat bűnsegédként elkövetett csalás büntette (Btk. 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont) és bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (Btk. 276. §) miatt 1 év börtönre ítélte. A büntetés végrehajtását a II.r. vádlottnál 3 évi próbaidőre felfüggesztette. Az esetleges végrehajtás esetén beszámította a II.r. vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt a szabadságvesztésbe. I.r. vádlott tekintetében elrendelte a Nyíregyházi Városi Bíróság Fk.2563/2003/68. számú ítéletével kiszabott 3 hónap fogházbüntetés végrehajtását. Mindkét vádlottal szemben egyetemlegesen 3.362.000 Ft erejéig vagyonekobjást rendelt el és kötelezte a vádlottakat a felmerült bűnügyi költség viselésére.

Az első fokú ítélet ellen egyrészt az ügyész jelentett be fellebbezést a vádlottak terhére, a büntetés súlyosítása érdekében. Másfelől I.r. vádlott és védője elsődlegesen felmentésért, másodsorban a büntetés enyhítése céljából éltek jogorvoslattal. III.r. vádlott esetében az ítélet első fokon jogerőre emelkedett.

A másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék a 2013. február 28-án kelt 3.Bf.624/2012/3. számú ítéletével az első fokú ítéletet megváltoztatta. I.r. és II.r. vádlottakat a magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt vád alól felmentette. I.r. vádlottnál a Nyíregyházi Városi Bíróság Fk.2563/2003/68. számú ítéletével kiszabott 3 hónap fogházbüntetés végrehajtásának elrendelését, valamint a vagyoneklobzást mellőzte II.r. vádlottal szemben viszont vagyoneklobzást rendelt el 3.962.000 Ft erejéig. Módosította a vádlottakat terhelő bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezést, megállapítva egyben, hogy 21.750 Ft-ot az állam visel.

A másodfokú ítélet ellen egyrészt az ügyész jelentett be fellebbezést mindkét vádlott terhére, a felmentő rendelkezést sérelmezve, a magánokirat-hamisítás vétségében is a bűnösség megállapítása és a büntetés súlyosítása érdekében. Másfelől I.r. vádlott és védője terjesztettek elő, az ok és cél megjelölése nélkül jogorvoslatot.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.293/2013/1-I. számú átiratában eljárási szabálysértésekre és megalapozatlanságra hivatkozva az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását indítványozta.

Álláspontja szerint a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság megsértette a Be. 404. §-ban foglaltakat akkor, amikor nem vette figyelembe a hatályon kívül helyező végzés iránymutatásait.

Eljárási szabálysértést jelent, hogy a tárgyaláson nem került sor a hatályon kívül helyező és a hatályon kívül helyezett határozat adatainak ismertetésére. Perviteli hiba és megalapozatlansági okot is jelent, hogy a bíróság indokoltsága ellenére nem folytatott elmeorvosszakértői vizsgálatot, holott mindkét vádlottnál rendelkezésre állnak olyan orvosi dokumentumok, melyek felvetik az elmeállapotot is befolyásoló betegségek gyanúját.

Nem tisztázták a bíróságok I.r. vádlottat érintően, hogy konkrétan mikor és mennyi ideig volt előzetes fogvatartásban, ami a beszámításra vonatkozó döntés megalapozottságát kérdőjelezi meg.

A hatályon kívül helyező végzés a bizonyítás teljes körű lefolytatását írta elő, melynek keretében nem lett volna mellőzhető a korábban az ügyben terheltként szereplő tanúkihallgatása, melyre nem került sor, ehelyett a bíróság tévesen a korábbi terhelti vallomásait tette felolvasással tárgyalás anyagává, amire a törvény nem ad lehetőséget, így e személy vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe, ami jelentősen befolyásolja a bizonyítékok értékelését.

Összességében az ügyész álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete részben megalapozatlan, melyet nem vett figyelembe a másodfokú bíróság, ezáltal a megalapozatlanság, bizonyítást is igénylő orvoslása nem történt meg.

Emellett utalt rá, hogy egyébként is téves a másodfokú bíróság jogi álláspontja a magánokirat-hamisítás vétségére nézve. E bűncselekményt ugyanis nem csak az un. teljes bizonyító erejű, hanem az un. egyszerű magánokiratra is el lehet követni. A vád jelen esetben nem csak a hamis tartalmú munkáltatói igazolásra vonatkozott, és nem csak azt tartalmazta. Önmagában az, hogy a hamis tartalmú munkáltatói igazolást az I.r. vádlott nem használta fel, hanem annak hamis tartalmát diktálta be az ügyintézőnek a szerződésbe, illetve a szerződés mellékletét képező okiratba, nem csak a megtévesztést

szolgált, hanem annak rögzítését is, hogy megfelelő jövedelme van a hitelkérelem elbírálása szempontjából.

Nem került sor a Btk. 2. § hatályszabályának gondos vizsgálatára sem, holott az új Btk. hatályba lépése miatt az mellőzhetetlen.

A harmadfokú nyilvános ülésen az ügyész az észrevételében foglaltakat fenntartva az első fokú és a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását indítványozta.

I.r. vádlott védője a fellebbezését a büntetés enyhítésére irányulóan tartotta fenn, míg II.r. vádlott védője a másodfokú ítélet helybenhagyására tett indítványt.

A fellebbezések nem alaposak.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítélőtábla a másodfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárást a Be. 387.§ (1), (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően felülbírálta, figyelemmel arra, hogy a Be.386.§ (1) bekezdés c) pontja alapján a másodfokú határozat ellen a törvény biztosítja a fellebbezés jogát. A másodfokú bíróság ugyanis a bűnösséget megállapító első fokú ítélettel szemben az I-II.r. vádlottakat felmentette a magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt vád alól.

A felülbírálat során a harmadfokú bíróság megállapította, hogy az első- és másodfokú eljárást a bíróság alapvetően a perrendi szabályokat megtartva folytatta le. Nem vétettek sem feltétlen, sem olyan súlyú relatív hibát, mely az érdemi harmadfokú elbírálást kizárta volna. Relatív eljárási szabálysértések azonban történtek, melyek a következőkben foglalhatók össze.

A fellebbviteli főügyészi észrevétel abban alapos, hogy a megismételt eljárásban a 2011. február 2-i elsőfokú tárgyaláson csak a vádirat ismertetésére került sor, a hatályon kívül helyező és a hatályon kívül helyezett határozat ismertetése elmaradt (26.B.2031/2009/35.sz.jkv.2.o.). Megállapítható az is, hogy a Be. 404. § (1) bekezdésétől eltérve nem a bíró, hanem az ügyész ismertetette a vádat. A kétségtelen hiba és hiányosság azonban csak relatív, az ítéletre kihatással nem volt, ezért kasszációhoz értelemszerűen nem vezethetett.

Eltért a perjogi normáktól az elsőfokú bíróság a vádlotti kihallgatás során is, amikor a vádlottakat a hallgatási jogra figyelmeztetés előtt nyilatkoztatta a büntetőjogi felelősség kérdésében (35.sz.jkv.3.o.-4.o.). A vádlott kihallgatására vonatkozó, az eljárási törvényben több helyen szabályozott normák alapján kialakított és most már állandósult bírói gyakorlat szerint a vádlottat csak azt követően kérdezheti a hatóság a büntetőjogi felelősségről, hogy kioktatta a hallgatás jogára.

Ezt a táblabíróság már számos eseti döntésében kifejtette (Bf.II. 76/2005/8., Bf.II.146/2006.sz., Bf.II.216/2006.sz., Bf.II.761/2011.sz., Bhar.II.576/2012/7.sz., Bf.II.493/2012/16.). Az önvádra kötelezés tilalmának elve és a hallgatási jog, mint a védelem jogának az Alaptörvény Szabadság és Felelősség része XXVIII. cikkének (3) bekezdésében is megfogalmazott részei ugyanis garanciális jellegűek, melyek

maradéktalan betartására feltétlen törekedni kell. Az eljárási szabályoktól eltérés jelen esetben ugyanakkor a követett ítélkezés szerint csak relatív, mert a vádlottak az érdemi védekezést már a szükséges törvényi figyelmeztetéseket követően terjesztették elő.

Nem jelent ugyanakkor eljárási szabálysértést az elmeorvosszakértői bizonyítás mellőzése. Az ügyész által hivatkozott, pszichiátriai kezelésre vonatkozó orvosi iratok önmagukban, figyelemmel a cselekmények jellegére, és a vádlottak előéletére, intellektusára is, nem vetik fel kóros elmeállapot oly mértékű gyanúját, mely szakértői vizsgálatot indokolt volna. Főként a cselekmény célzatos, intellektuális, tervezett jellege hat ilyen bizonyítás szükségessége ellen.

A harmadfokú bíróság az előzetes fogvatartással, illetve a beszámítással kapcsolatos tényeket illetően sem tapasztalt eljárási szabálysértést, illetve felderítetlenséget, vagy hiányosságot. A rendelkezésre álló iratok szerint az elsőfokú, illetve másodfokú bíróság döntése e körben is helyes, de még esetleges pontatlan, a járulékos kérdést érintő téves rendelkezés sem vezethetne hatályon kívül helyezéshez.

Az elsőfokú bíróság valóban nem hallgatta ki tanúként a volt terhelt, akivel szemben a részbeni felmentő ítélet az első eljárásban már jogerőre emelkedett. A hatályon kívül helyező végzésre tekintettel ilyen eljárási helyzetben a volt terhelt a tanú pozíciójába lép és a törvény speciális rendelkezéseinek megfelelően lehet kihallgatni. Az nyilvánvaló, hogy objektív tanúvallomás tételi akadály hiányában a korábbi terhelti vallomás felolvasásának és ilyen formában a bizonyíték értékelésének nincs helye. Jelen ügyben azonban különös eljárásjogi helyzet alakult ki, mert a bíróság megkísérelte a tanú kihallgatását, az viszont ismeretlen helyen tartózkodása miatt nem vezetett eredményre. A tanú tartózkodási helyének felderítésére irányuló intézkedések nem jártak sikerrel, ezt követően tette a bíróság tárgyalás anyagává a Be. 296. § (1) bekezdés a) pontjára utalva nyomozási irat 377., valamint 381-383. lapszám alatt csatolt terhelti (gyanúsított) vallomásait.

A Be. 296. § (1) bekezdés a) pontja alapján a tanú korábbi vallomása felolvasható, ha a tanú a tárgyaláson nem hallgatható ki, illetve ha tartós külföldi tartózkodása miatt az nem lehetséges. A bíróság megalapozottan rögzítette, hogy a tanú ismeretlen helyen, külföldön tartózkodása olyan objektív akadály, mely kizárja a kihallgatást a több éve folyó perben. korábban gyanúsítottként hallgatták ki, ezért helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság, hogy a tanú korábbi, terhelti vallomásai felolvasásának van-e helye. A Be. 296. § (4) bekezdése annyi megkötést tartalmaz, hogy ha a tárgyaláson tanúként kihallgatandó személyt az eljárás korábbi szakaszában gyanúsítottként, vagy vádlottként hallgatták ki, a hozzájárulása nélkül a korábbi vallomása, vagy vallomásának csak az a része ismertethető vagy olvasható fel, amelyre nem vonatkozik a Be. 82. § (1) bekezdésben biztosított mentességi joga. Az nem vitás, hogy a terhelti vallomás tartalma részlegesen felveti a Be. 82. § (1) bekezdés b) pontjában írt relatív mentességi okot, a vallomásnak azonban vannak olyan részei, melyeknél ilyen mentességi jog nem áll fenn, elsősorban II.r. vádlott cselekvőségére nézve. Nem tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor az ismeretlen tartózkodási helyű, volt terheltből tanúvá váló személy korábbi terhelti vallomásait tárgyalás anyagává tette és a II.r. vádlott terhére bizonyítékként értékelte.

A Be. 296. § rendelkezéseit összességében, a rész-rendelkezések összevetésével kell helyesen értelmezni, mely értelmezés során okszerűen állapítható meg a bizonyítás törvényes volta. Hangsúlyos e körben, hogy a magánokirat-hamisítás és a csalás tekintetében a bíróság jogerősen felmentette, vallomása ekként saját terhére nem szolgált az ügyben. Nincs ezért eljárásjogi akadálya, hogy a II.r. vádlottal szemben a korábbi terhelti vallomás bizonyítékot szolgáltatasson. E körben utal az ítélet tábla a Legfelsőbb Bíróság Bt.I.1178/2004. számú, a BH.2006.317. számon közzétett eseti döntésére, miszerint a tanú vallomása csak abban a kérdésben nem vehető figyelembe bizonyítási eszközként, amellyel kapcsolatban mentességi jog illeti meg és a vallomást megtagadhatta volna. E döntésben kifejtettek is azt erősítik meg, hogy azon részben, melyben a tanú nem kifejezetten magát vádolja, hanem például egy elkövető-társat, úgy e tekintetben a vallomás felhasználható, még akkor is, ha e cselekményrészre nézve nem történik meg a mentességi kioktatás, vagy jelen ügyre vetítve a kifejezett hozzájáruló nyilatkozat, melynek beszerzésére egyébként sem volt lehetőség.

Összegezve tehát, sem feltétlen, sem olyan súlyú relatív hiba nem igazolható, mely eljárásjogi okból, vagy megalapozatlanság miatt az ítéletek hatályon kívül helyezését indokolná.

Az ítélet tábla megállapította azt is, hogy a másodfokú határozat megalapozott, ekként a harmadfokú bíróság a Be. 388. § (1) bekezdés értelmében a határozatát a másodfokú bíróság által elfogadott tényállásra alapítja. Nem értett egyet a harmadfokú bíróság az ügyészi érveléssel, mely szerint az ítéleti tényállás, főként vallomásával kapcsolatos problémák miatt oly mértékben megalapozatlan, mely az érdemi felülbírálat akadályát képezi. A rendelkezésre álló és értékelhető bizonyítékokat az eljáró bíróságok gondosan mérlegelték, a másodfokú bíróság által végzett kiegészítéseket követően a tényállás megalapozatlansági hibában nem szenved, ezért a harmadfokú eljárásban is irányadó. A tényállás I.rendű I.r. vádlott részbeni beismerő vallomása, nyomozási terhelti vallomásának a II.r. vádlottat érintő része, valamint az okirati bizonyítékok és a tanúvallomások alapján kétséget kizáró módon bizonyított mindkét vádlott cselekményét érintően.

A harmadfokú bíróság megállapította, hogy az ügyben a Btk. 2. § alkalmazásával a cselekmény elkövetésekor hatályban lévő büntető törvényt kell alkalmazni, mert az új törvény összehatásában enyhébbnek nem tekinthető, ezért az általános norma az irányadó.

A bíróságok törvényesen vontak következtetést I.r. és II.r. vádlottak bűnösségére a csalás büntetéseben. Megfelel a törvénynek a vagyon elleni bűncselekmény minősítése is, e körben az elsőfokú és a másodfokú bíróság is helyes, alapos indokolást adott. Helytálló az I.r. vádlott tettesi és a II.r. vádlott bűnrészesi cselekvőségének megállapítása is.

Nem tévedett a másodfokú bíróság, amikor I.r. és II.r. vádlottakat a magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt vád alól felmentette. Az első fokú ítélet tényállása kifejezetten nevesíti, hogy I.r. vádlott a hitelfelvétel intézése során nem használta fel a magánokiratot. Kétségtelen azonban, hogy a valótlan tartalmú magánokirat II.r. vádlott közreműködésével elkészült, ezért alaposan, mélyrehatóan kellett vizsgálni, hogy valójában

történt-e felhasználás vagy sem, mely feltétele a bűncselekmény tényállásszerűségének. A követett bírói gyakorlat szerint felhasználásnak minősül egy adott jogviszony igazolása céljából a valótlan tartalmú, illetve hamis magánokirat bemutatása, felmutatása, átadása, hozzáférhetővé tétele s minden olyan tevékenység, mely során más személy az okiratban foglalt tartalmáról közvetlenül tudomást szerez, akként, hogy fizikálisan, vagy elektronikus úton az okirattal érintkezik, tehát nem csupán elmondásból értesül annak tartalmáról, hanem az okirat tartalmáról annak közvetlen észlelése során nyer információt. Jelen esetben a megalapozott tényállás egyértelműen rögzíti, hogy nem történt felhasználás. I.r. vádlott nem adta át, nem mutatta be, nem csatolta az okiratot, mely által a felhasználás annak ellenére nem állapítható meg, hogy az okirat valóban elkészült. Az abban foglalt adatok közlése a csalásnak vitathatatlanul eszközcselekménye, de önálló büntetőjogi értékelést az okiratra nézve nem jelenthetett. A vádlott lényegében az okirat igénybe vétele nélkül intézte hitelügyét. A valótlan tartalmú okirat csak előkészületet valósít meg, mely a magánokirat-hamisítás tekintetében nem büntetendő. Nem tévedett ezért a másodfokú bíróság, amikor az érintett vádlottakat a magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt vád alól felmentette, mert a cselekmény nem bűncselekmény (Be. 6. § (3) bekezdés a) pont).

A bíróságok a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket feltárták és azoknak kellő nyomatékot tulajdonítva a bűncselekmény tárgyi súlyához, valamint az elkövetők személyi körülményeihez igazodó, a törvényi rendelkezéseknek megfelelő büntetést szabtak ki. Mindkét, másodfellebbezésnél érintett vádlottnál törvényesek a büntetések, azok szükségesek, egyben elégségesek. Sem túl súlyosnak, sem túl enyhének nem tekinthetők, ezért a büntetéskiszabást támadó fellebbezések sem voltak eredményesek.

A jogszabálynak megfelelnek a másodfokú ítélet egyéb, az intézkedésre vonatkozó, valamint a járulékos kérdésekben hozott rendelkezései is.

Mindezekre figyelemmel a Debreceni Ítéltábla a másodfokú bíróság ítéletét a Be. 397.§-ának alkalmazásával helybenhagyta azzal, az első fokú ítéletet I.r. és II.r. vádlott tekintetében helybenhagyottnak tekinti, mert ezt a másodfokú bíróság szükségessége ellenére külön nem rögzítette a rendelkező részben, csak az indokolásban utalt rá.

Debrecen, 2013. december 4.

Dr. Elek Balázs sk. . Hágér Tamás sk.. Gömöri Olivér sk.
a tanács elnöke előadó bíró

bíró

ZÁRADÉK

A Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.624/2012/3. számú ítélete a harmadfokú határozat folytán a mai napon jogerőre emelkedett és II.r. vádlottal szemben kiszabott, próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kivételével végrehajtható.

Debrecen, 2013. december 4.

Dr. Elek Balázs sk.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül:

tisztviselő